

6. Никсон Ф. Роль руководства предприятия в обеспечении качества и надежности / Ф. Никсон. [пер. с англ.] – М. : Изд-во стандартов, 1990. – 230 с.
7. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями / Б. Твисс. – М. : Экономика. 1989. – 217 с.

Роженко О.В., Фролова Л.В.

УДК 658:005.922.1:33

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

***Анотація.** У статті проаналізовані та виокремлені поняття елементів системи економічної безпеки підприємства: об'єкт, суб'єкти, предмет. Сформовані групи принципів забезпечення економічної безпеки підприємства. Побудована ієрархія цілей і сформульовані функції системи економічної безпеки підприємства. Обґрунтовані концептуальні положення забезпечення економічної безпеки підприємства.*
Ключові слова: економічна безпека підприємства, елементи системи ЕБП, концепція забезпечення ЕБП.

***Аннотация.** В статье проанализированы и обособлены понятия элементов системы экономической безопасности предприятия: объект, субъекты, предмет. Сформированы группы принципов обеспечения экономической безопасности предприятия. Построена иерархия целей и сформулированы функции системы экономической безопасности предприятия. Обоснованы концептуальные положения обеспечения экономической безопасности предприятия.*

Ключевые слова: экономическая безопасность предприятия, элементы системы ЭБП, концепция обеспечения ЭБП.

***Summary.** Due to the economic crises and the constant changes in the state policy economic security attract more and more interest from companies that face difficulties in organizing the management of the business in market conditions.*

The work examines enterprises economic security as the protection of the interests of all entities of the vital activities and creation of favorable conditions for their development.

The present article concentrates on analyzing meaningful parts of an economic securities system of enterprise, whose are: objects, entities, subject and principles of economic security.

The main researches objective is to development of the theory of building an economic securities system of enterprise. The goal of this scientific paper is justification of conceptual provisions for economic security of enterprise.

A set of principles that are defined as meaningful groups: target; functional; structural; process principles; principles of system is a significant component of economic security.

Given the theoretical basis of the formation of economic security its functions were formulated. Based on diversity, proposed the concept of economic security and multiple objectivity of the process of provision the economic security of enterprise, formed a consistent aims hierarchy of the economic security system of company. Recommendations for further research are presented. Conclusions regarding a dedicated set of concepts in particular the relationship are made. The study is completed by model figures conceptual provisions for economic security of enterprise.

Key words: economic security of enterprise, systems elements of economic security of enterprise, conceptual provisions for economic security of enterprise.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливішими науковими та практичними завданнями.

Ефективна діяльність підприємства – гарант добробуту всіх верст населення і основа розвитку держави. Трансформація економічної системи ринкового типу, формування складних та динамічних умов господарювання, поява великої кількості підприємницьких структур різних організаційно-правових форм, часто обумовлюється невизначеністю та втратою «системи координат» суб'єктом господарювання, що приводить до того що він не досягає своєї мети. У такій ситуації необхідна поява нових механізмів управління, які спираються на забезпечення економічної безпеки підприємства, як визначальній умові стійкого та успішного функціонування. Цей процес ґрунтується на розробці концептуальних положень забезпечення економічної безпеки підприємства.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Загальні теоретичні засади економічної безпеки підприємства та її забезпечення висвітлюються у працях таких науковців, як Беспалко А.Л., Ващенко Н.В., Власков А.С., Гапоненко В.Ф., Грунин О.А., Грунин С.О., Донець Л.І., Ермошенко М.М., Живко З.Б., Зацеркляний М.М., Керницький І.С., Корчевська Л.О., Макарюк О.В., Мельников О.Ф., Міщенко С.П., Олейников Е.А., Оргинський В.Л., Покропивний С.Ф., Фролова Л.В. та ін. Проведений аналіз літературних джерел вказує на відсутність єдиного понятійно-методологічного апарату щодо теорії забезпечення економічної безпеки підприємства.

Невирішені проблеми, яким присвячена стаття. Не дивлячись на багаточисленні та різноаспектні роботи вчених, присвячених понятійно-категоріальному апарату системи економічної безпеки підприємства та побудові алгоритму управління та забезпечення економічної безпеки підприємства, єдині та загальноприйнятні положення забезпечення економічної безпеки підприємства досліджені фрагментарно.

Ціллю статті є розвиток теоретичних положень побудови системи економічної безпеки підприємства, обґрунтування концептуальних положень забезпечення економічної безпеки підприємства.

Основний матеріал дослідження. Для обґрунтування системи економічної безпеки підприємства авторами досліджено поняття економічної безпеки підприємства та запропоновано інтегрований підхід до його тлумачення, за яким економічна безпека підприємства розуміється як «стійкий стан рівноваги підприємства, за яким воно здатне зберігати та збільшувати свій певний бажаний стан як завгодно довго в умовах динамічного середовища господарювання та повертатися до цього стану після виходу з нього під

впливом збурень, за допомогою ефективного механізму управління підприємством, який забезпечує досягнення своєї мети господарювання при найефективнішому використанні ресурсів» [1, с. 5].

Така багатоаспектна трактовка економічної безпеки підприємства передбачає необхідність побудови системи економічної безпеки підприємства, змістовними характеристиками якої є: об'єкт, суб'єкти, предмет та принципи забезпечення економічної безпеки підприємства.

Думки вчених-економістів з приводу об'єкта економічної безпеки підприємства дуже різняться: Макарюк О.В. вказує, що об'єкт економічної безпеки підприємства – розвиток [2, с. 132]; Гапоненко В.Ф., Беспалько АЛ., Власков А.С. [3, с. 36] вважають, що об'єктом уваги та впливу приймаються всі події господарської діяльності; в працях [4, с. 87; 5, с. 27] об'єктом безпеки вважається стабільний економічний стан підприємства, як нинішній, так і майбутній. Також існують погляди, що об'єктом економічної безпеки підприємства є все те, на що направлена діяльність з її забезпечення: види операційної діяльності, майно та ресурси підприємства, персонал, керівництво, акціонери, які володіють комерційною таємницею [6, с. 60; 7, с. 554].

Дослідивши суперечливі точки зору, пропонуємо під об'єктом економічної безпеки підприємства вважати процеси формування та удосконалення ресурсного забезпечення підприємства, взаємозв'язків у колективі та з контрагентами, розробки тактичних та стратегічних планів підприємства. Таке визначення є більш комплексним, ємним, лаконічним та логічним.

Виходячи з визначення об'єкта, предметом економічної безпеки підприємства виступають теоретичні та методично-практичні положення щодо захисту від загроз та запобігання збиткам господарської діяльності, своєчасної адаптації до мінливого середовища господарювання та використанню можливостей розвитку підприємства.

В теоретичному просторі існують різноманітні класифікації суб'єктів економічної безпеки підприємств. Але однаковість думок з приводу їх сутності дозволяє визначити: суб'єкти економічної діяльності підприємства – фізичні та юридичні особи, які здійснюють моніторинг загроз і можливостей, приймають управлінські рішення з вибору альтернатив господарювання, визначають місію та мету функціонування підприємства: на мікрорівні – власники та персонал підприємства, на мезо- та макрорівні – місцеві та державні органи усіх гілок влади.

Сукупність принципів економічної безпеки підприємства [3, 8, 9], представлені за такими групами:

- цільові (позитивність, сумісність, реальність, конкретність, вимірність, прийнятність);
- функціональні (зосередженість, автономність, актуальність, лабілізація, нейтралізація);
- структурні (принцип одночасності чотирьох ролей, принцип шести рівневої економічної безпеки, ієрархічність, комбінація централізації та децентралізації, пріоритет об'єкта над суб'єктом, координація, єдність розпорядництва, мінімальна складність структури, персональна відповідальність, адаптивність, взаємодія, компетентність);
- процесні (комбінація превентивних і реактивних заходів, комбінація гласності та конфіденційності, комбінація результативності і ефективності, законність, континуальність, надійність, паралельність, плановість, вчасність, безперервність);
- системні (цілеспрямованість, багатомірність, емерджентність, відкритість, контрінтуїтивність, комплексність, спеціалізація, принцип повноти охоплення фінансово-господарської діяльності та повноти охоплення за часом).

Визначивши елементи системи економічної безпеки не можна не погодитись з думкою Гапоненко В.Ф., Беспалько АЛ., Власкова А.С. [3, с. 42], що будь-який елемент підприємства та зовнішнього середовища може: як представляти загрозу, так і бути використаним для нейтралізації потенційних та реальних загроз економічній безпеці підприємства.

Як будь-яка система в загальнонауковому підході, система економічної безпеки має свої цілі. Існують різноманітні думки вчених з цього приводу: професор Покропивний С.Ф. [7, с. 535] підкреслює, що головна мета економічної безпеки підприємства - гарантувати його стабільне й максимально ефективне функціонування тепер та високий потенціал розвитку в майбутньому; Міщенко С.П. вважає метою функціонування системи економічної безпеки підприємства своєчасне виявлення і запобігання небезпекам і загрозам, забезпечення досягнення підприємством мети діяльності [10, с. 192]; в роботах [11, 12] вказано, що розвиток підприємства – основна вимога його економічної безпеки, т.я. лише підтримка досягнутого рівня не гарантує йому конкурентоздатності в умовах динамічних ринкових відносин.

Враховуючи багатогранність запропонованого в [1, с. 5] поняття та багатопредметність процесу забезпечення економічної безпеки підприємства [13, с. 168], сформована послідовна ієрархія цілей системи економічної безпеки підприємства: запобігання збитків; стан захищеності, стійкості та стабільності діяльності; можливість розвитку господарюючого суб'єкту.

Побудована система економічної безпеки підприємства покликана виконувати наступні функції:

- аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища – своєчасне виявлення загроз та ризиків, ліквідація наслідків їх дій;
- планування і підтримка стійкого рівноважного функціонування підприємства;
- організація ефективного використання ресурсів та їх своєчасне поповнення;
- мотивація постійного нарощування потенціалу розвитку підприємства;
- контроль за досягненням цілей господарської діяльності підприємства.

Інструментарієм для виконання сформульованих функцій та досягнення поставлених цілей системи економічної безпеки підприємства є методичне обґрунтування забезпечення економічної безпеки підприємства,

що представлено в послідовному взаємозв'язку обґрунтування структури, визначення рівня, вибору критерію економічної безпеки підприємства.

Практична реалізація забезпечення економічної безпеки підприємства здійснюється через розробку стратегії та побудову моделі економічної безпеки підприємства.

Звертаючись до наведеної сукупності виділених понять у певному взаємозв'язку, сформована концепція забезпечення економічної безпеки підприємства (рис. 1).

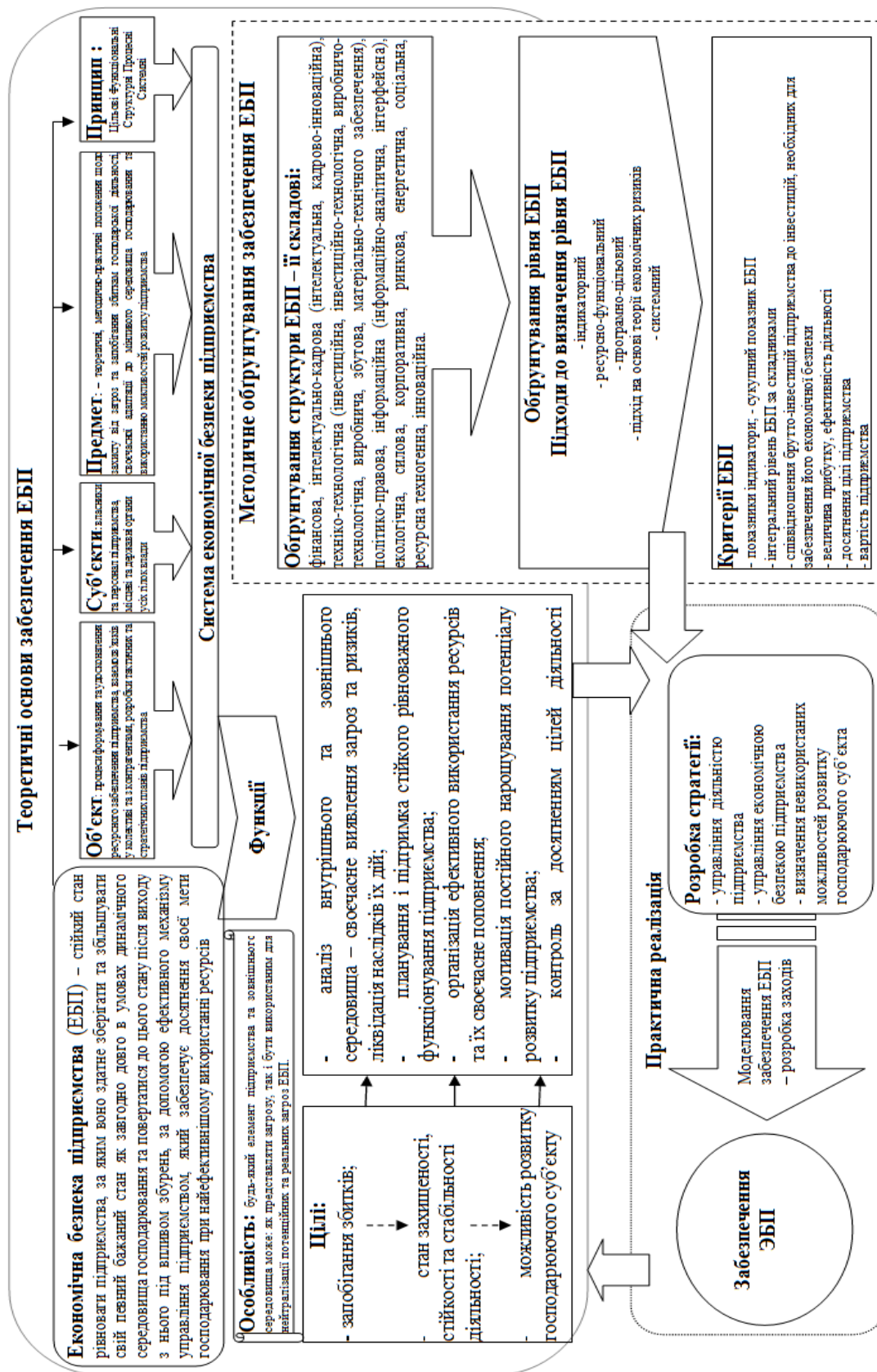

Рис. 1. Концепція забезпечення економічної безпеки підприємства

Висновки та перспективи подальшого розвитку проблеми. На основі представлених теоретичних положень сформована система економічної безпеки підприємства, як сукупність певних елементів у певному взаємозв'язку, та визначена концепція забезпечення економічної безпеки підприємства.

Подальші дослідження повинні бути направлені на розвиток методичного обґрунтування та розробку стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства.

Джерела і література:

1. Фролова Л. В. Підходи до визначення категорії «Економічна безпека підприємства» / Л. В. Фролова, О. В. Роженко // Економіка і управління в умовах глобалізації : Матер. II Міжнародної науково-практичної конференції, 2013, 30 січня, м. Донецьк, – Донецьк : Ноулідж, 2013.
2. Макарюк О. В. Управління вартістю бізнесу в контексті формування його безпеки і розвитку / О. В. Макарюк // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – №3(117). – С. 131-138.
3. Гапоненко В. Ф. Экономическая безопасность предприятий. Подходы и принципы / В. Ф. Гапоненко, А. Л. Беспалько, А. С. Власков. – М. : Издательство «Ось-89», 2007. – 208 с.
4. Ортинський В. Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : [навч. пос. для студ. вищ. навч. закл.] / В. Л. Ортинський, І. С. Керницький, З. Б. Живко та ін.]. – К. : Правова єдність, 2009. – 544 с.
5. Зацеркляний М. М. Основи економічної безпеки : [навчальний посібник] / М. М. Зацеркляний, О. Ф. Мельников. – К. : КНТ, 2009. – 337 с.
6. Донець Л.І. Економічна безпека підприємства : [навчальний посібник] / Л. І. Донець, Н.В. Ващенко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
7. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства : [підручник] / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, 2003. – 608 с.
8. Корчевська Л. О. Система принципів забезпечення економічної безпеки підприємства / Л. О. Корчевська // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 38. Економічна безпека. – С. 44-49.
9. Грунин О. А. Экономическая безопасность организации / О. А. Грунин, С. О. Грунин. – СПб. : Питер, 2002. – 160 с.
10. Міщенко С. П. Концептуальні аспекти економічної безпеки підприємств у ринковій економіці / С. П. Міщенко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 2. – С. 190-195.
11. Олейников Е. А. Экономическая и национальная безопасность : Учебник для вузов / Е. А. Олейников. – М. : Экзамен, 2005. – 768 с.
12. Єрмошенко М. М. Фінансова складова економічної безпеки : держава і підприємство : наукова монографія / М. М. Єрмошенко, К. С. Горячева. – К. : Національна академія управління, 2010. – 232 с.
13. Фролова Л. В. Проблеми інформаційного забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств / Л. В. Фролова, О. В. Роженко // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – 2012. – № 4(56) – С.167-173.

Михальчук Л.В., Суха М.І.

УДК 334.758.4

АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «ХОЛДИНГОВА КОМПАНІЯ» ТА ПРИНЦИПІВ УПРАВЛІННЯ

Анотація. У статті розглянуто поняття «холдингова компанія», а також наведені тлумачення поняття із різних законодавчих та економічних джерел, а також економічний зміст холдингу, принципи управління і структура холдингів. Також відображені переваги та недоліки їх функціонування в державному секторі економіки. Висвітлено основні ознаки, моделі створення холдингів, різні форми і види (класифікація) холдингових компаній. Наведені приклади холдингових компаній, які існують в Україні.

Ключові слова: холдинг, холдингова компанія, управління.

Аннотация. В статье рассмотрено понятие «холдинговая компания», а также наведены толкования понятия из различных законодательных и экономических источников, а также экономическое содержание холдинга, принципы управления и структура холдингов. Также отображены преимущества и недостатки их функционирования в государственном секторе экономики. Освещены основные признаки, модели создания холдингов, различные формы и виды (классификация) холдинговых компаний. Наведены примеры холдинговых компаний, которые существуют в Украине.

Ключевые слова: холдинг, холдинговая компания, управление.

Summary. The article the concept of "holding company" and imposed various interpretations of the concept of legal and economic sources, as well as to the substance of the holding, management principles and structure of the holdings. Also displayed the advantages and disadvantages of their functioning in the public sector. Highlight the main features, the model creation of holdings, the various forms and types (classification) holding companies. Place your examples of holding companies that exist in Ukraine.

Key words: holding, a holding company, management.